

חידושים בעולם התרופות ל-

הפרעת קשב וריכוז

ורכיב קשב

סקירה מקיפה על תרופות לטיפול בבעיית קשב וריכוז ADHD - התרופות הזמינות כיום בישראל והתרופות שיכנסו לסל בחודשי הקיץ

חומרים שונים, כמו למשל ריטלין ואטנט. כתוצאה מכך, קשה מאוד להשוות בנייהן, כיון שמדובר בחומרים שונים מעט שעושים פעולות קצת שונות במוח. אנשים נוטים להשוות בין התרופות ולקבל אינדיקציה, ועל כן – בטבלה המצורפת לכתבה.

בעולם המחקר ישנם חילוקי דעות לגבי צורת החישוב המדויקת. הטבלה המצורפת לכתבה נבנתה לפי הגישה הרווחת הערכנית בעולם המחקר, אך יש לזכור שכל אדם הוא שונה וזה לא ממש מחשבון שניתן לבדוק לפיו כשעוברים מתרופה לתרופה. תמיד ניתן לנסות גם מינון נמוך יותר בתרופה החדשה. לדוגמה, אדם שעובר מאטנט 15 לריאנס 30, יש סיכוי שזה יספיק לו למרות שלפי החישוב של החומר הפעיל הוא ירד קצת במינון.

ריטלין, ריפנדאט. ריטלין רגיל בשחרור מיידי, משפיע למשך כ-4 שעות בממוצע. צורת מתן התרופה: טבליות, מינון 10 מ"ג, ניתן לרסק ולשים בכפית עם מעדן. שווק לראשונה בארצות הברית כ-1956 ונמכר עדיין עד היום, למרות שרוב המטופלים מעדיפים תרופות בשחרור ממושך או תרופות חדשות יותר. התרופה מתחילה להשפיע תוך כ-20 דקות מעת שלוקחים אותה ומשפיעה לטווח של 4-3 שעות בערך, בריטלין מינון יעיל לרוב הוא 0.3 עד 1 מ"ג לקילוגרם (מ"ג/ק"ג), אך זה מאוד שונה מאדם לאדם ולכן חשוב המעקב הרפואי.

ריטלין רוביפן. תרופות לטיפול בהפרעות קשב וריכוז המכילות מתילפנידאט בשחרור מושהה. הן משפיעות לאורך 8-6 שעות. צורת מתן התרופה: טבליות, מינון 20 מ"ג. תרופה זו, בשונה מכל שאר התרופות להפרעת קשב, צריכים לקחת ביחד עם האוכל ואחרי סיום הארוחה. בשאר התרופות זוהי רק המלצה על מנת למנוע בעיות של חוסר תיאבון, אך ריטלין הינה התרופה היחידה שאכן צריכים לקחת אותה עם האוכל. תרופה זו היתה נפוצה בעבר, אך כיום פחות זמינה בישראל. רוב המטופלים משתמשים בתרופות משודרגות יותר ותרופות עם השפעת שחרור ארוכה יותר.

ריטלין LA, **ריאבניר LA**, ריפנדאט LA. משך השפעה: כ-8 שעות. צורת מתן התרופה: קפסולות. מינונים: 10/20/30/40 מ"ג. ריטלין LA משתחרר בהדרגתיות ומשפיע למשך רוב שעות היום, וכן הוא עדיין יותר מריטלין רגיל. כמו כן מדובר במחיר סביר. לאלה המתקשים בבלעית הכדור, ניתן לפתוח את הקפסולה ולפזר את התכולה – מעין כדוריות קטנות – לתוך מעדן, יוגורט, או אפילו שתייה קרה. מדובר בתרופה פופולרית מאד ונפוצה מאד בישראל! היתרון הוא, שמדובר בתכשיר לא יקר ושווה לכל נפש. התרופה כלולה בסל הבריאות, אך מחיבת השתתפות עצמית של 50%. עם כניסתן של חברות גנריות לשוק, צפוי מחירה לרדת עוד יותר. התרופה מתאימה להרבה ילדים הזקוקים למענה

יש יותר מוליכים עצביים זמינים במוח, מה שמשפר את הקשב, היכוח, היכולת ללמוד ולהתמקד, וכן מפחית אימפולסיביות והיפראקטיביות. עקב המחיר הגבוה יותר והנגישות הנמוכה יותר, הן משמשות בדרך כלל במצבים בהם טיפול במתילפנידאט לא היה יעיל או במצבים בהם קיימות תופעות לוואי בתרופות האחרות.

תרופות לא ממריצות:

קבוצה זו כוללת תרופות שאינן ממריצות. דוגמאות הן סטרטרה וגואנפצין. הן פחות יעילות מאשר תרופות ממריצות, אך הן גורמות פחות תופעות לוואי. כתוצאה מכך, הן משמשות בדרך כלל במצבים בהם קיימות תופעות לוואי או התוויות נגד לשימוש בתרופות ממריצות, או במצבים בהם טיפול בממריצות לא היה יעיל.

סקירת התרופות הנפוצות בארץ

מקובל לחשב את מינון כל התרופות מול ריטלין רגיל (10 מ"ג) – כמה חומר פעיל יש בכל רגע נתון בתרופה. זה לא תמיד תואם את המינון שרשום על הכדור, כי רוב התרופות מכילות חומרים נוספים וחומרים הגורמים לשחרור איטי. לכן, מקובל להעריך את הכדור לפי החומר הפעיל שבו מול ריטלין רגיל: כמה חומר פעיל משתחרר בכל רגע נתון בגוף, ואת זה משווים מול ריטלין. עם זאת, לא מדובר בחוק מוחלט. חלק מהתרופות מכילות

אס.קיי. תרופות אלה יווילו משמעותית את מחיר התרופה, וכמו כן מעתה התרופה תהיה זמינה במינונים רבים 30/40/50/60/70 מ"ג – מה שיקל להתאים מינון יותר מדויק למטופלים בתרופה זו.

סטרטרגיה, אטומיק, אטומיק הינה תרופה שלא שיכת למשפחת הממריצים, וכן ההשפעה שלה מתחילה בצורה הדרגתית, והיא מתחילה להשפיע רק לאחר כמה שבועות. כמו כן, יש אנשים שלא מרגישים את ההשפעה באותה רמה כמו בתרופות הממריצות. יחד עם זאת, היתרון של התרופה הוא העדינות שלה, ולכן אם ישנן תופעות לוואי קשות אצל כל התרופות הקודמות, הרופא ימליץ לנסות אטומיק. כמו כן, אם יש ברוק קשיים רגשיים כגון חרדה, אובססיוניות, מצב רוח ירוד או טיקים, לעיתים אטומיק יוצע כקו ראשון עקב החשש לתופעות לוואי של ממריצים שיכולים להחמיר קשים אלה באם הם קיימים ברוק.

המינונים: 18, 25, 40, 60, 80, 100 מ"ג. התחלת טיולת התרופה הינה בחצי מינון למשך שבוע. את התרופה ניתן לקנות בטבליות וגם בסירוף. התרופה משפיעה למשך 24 שעות, וכן ניתן לקחת אותה לפני השינה. יש חשיבות ללקיחה רצופה של התרופה, בשונה מתרופות ממריצות. לאחרונה יש גם רופאים ורוקרים שממליצים לשלב את האטומיק עם מינון נמוך של תרופה ממריצה. אטומיק וסטרטרגיה כוללות בסל הבריאות כקו טיפול מתקדם להפרעות קשב וריכוז בילדים, לאחר מיצוי הקו הראשון. מבוגרים יכולים לרכוש אותן דרך השב"ץ. בהמלצות רופאים, עקב הזמן שלוקח עד להתרופה מתחילה להשפיע בעת מעבר מתרופה ממריצה לסטרטרגיה, מומלץ להמשיך לטיפול את התרופה הממריצה במקביל לתרופת הסטרטרגיה במשך מספר שבועות (אלא אם הטיפול הוחלף על רקע תופעות לוואי לתרופה הממריצה), עד לקבלת אפקט מלא של הסטרטרגיה.

גונפצין (אינונים). תרופה ממשפחת 'אגוניסטים

חשוב לציין, שאטנט היא התרופה היחידה שרשומה בישראל לטיפול החל מגיל 3, באם המצב מצריך טיפול בגיל כה צעיר ורופא ממליץ על תרופה לקשב, בשונה מכל שאר התרופות שמאפשרות רק החל מגיל 6, כך שבטיפול בשאר התרופות מתחת לגיל 6 צריך בעיקרון טופס אישור יחודי

לשמונה שעות. בשנה האחרונה התרופה משוקת גם בגרסה גנרית בשם ריאבניר LA וריפנדאט LA.

קונצרטרה, פנידין. משך השפעה: כ"ג 12 שעות. צורת מתן התרופה: כדורים. מינונים: 18/27/36/54 מ"ג. הכדור מהווה פתרון לבחורים או לאלה שזקוקים למענה למשך יום שלם, שכן ההשפעה היא בשחרור איטי. התרופה מהווה פתרון פופולרי ונפוץ לבחורים ולמבוגרים, כמו כן מדובר במחיר סביר. ניתן לשלב שני מינונים יחד. כך לדוגמה, מבוגרים רבים לוקחים 72 מ"ג על ידי חיבור של 54 מ"ג פלוס 18 מ"ג. אסור לגעת או לשבור את הכדור, מה שמהווה בעיה לאנשים שמתקשים לבלוע. בשנה האחרונה התרופה נרשמה בכמה שמות גנריים: פנידין, סנדוי, תרופה, מתילפנידאט טבע. המנגנון של השחרור האיטי בתרופה הגנרית פנידין עובד בצורה שונה מהמנגנון בקונצרטרה ולכן בפנידין ניתן לחצות את התרופה לשניים אך לא לוסק אותה, למעט במינון 18 מ"ג שלא ניתן לחצות. התרופה כלולה בסל הבריאות, אך מחייבת השתתפות עצמית של 25%. עם כניסתן של חברות גנריות לשוק, צפוי מחירה לרדת.

פוקלין, משך השפעה: כ"ג 9 שעות. צורת מתן התרופה: קפסולות. מינונים: 10/15/20/30 מ"ג. החומרים הפעילים (דקסמתילפנידאט) בפוקלין הם מרוכזים יותר, ולכן ניתן לקחת מינונים נמוכים יותר. אלה המתקשים לבלוע יכולים לפתוח את הקפסולה ולפור את התכולה שהיא כדוריות קטנות לתוך מעדן, יוגורט, או אפילו שתיה קרה. פוקלין הינו עדין יותר מהתרופות הקודמות ולכן מתאים לאנשים שהתרופות הקודמות גרמו להם לתופעות לוואי, אך מחירו יקר יותר, כיון שהתרופה נמצאת בשירותי בריאות נוספים – שב"ץ של קופות החולים ולא בסל התרופות. בשנה האחרונה התרופה נרשמה בכמה שמות גנריים: מדקס ומיקרין, דקסמתילפנידאט.

אטנט, משך השפעה: כ"ג 6 שעות. צורת מתן התרופה: טבליות. מינונים: 10/20/30 מ"ג. בארצות הברית אטנט נמצאת בשימוש לטיפול להפרעת קשב כבר עשרות שנים, והיא נקראת שם אדלר. התרופה מורכבת מארבעה סוגי מלחי אמפטמין, ולעיתים יש לשילוב זה השפעה יחודית יותר משילובים אחרים, והוא מאפשר להפחית את המינון של כל אחד מהחומרים בנפרד, מה שמצמצם בהרבה מצבים את תופעות הלוואי או משפיע על אנשים שהיטלין לא מספיק עוזר להם. ניתן לחלק או לשבור את הטבליות ואף לוסק אם צריך. התרופה נמצאת בסל התרופות לילדים, ילדים גדולים יותר צריכים לקחת שתי מנות ביום על מנת לכסות את כל שעות היממה. התכשיר אטנט, לצד טיפול בהפרעת קשב וריכוז, משמש גם כטיפול במחלת הקרקופסיה, שהיא הפרעה נוירולוגית נדירה הכוללת התקפות של הידרמות בלתי נשלטת במשך היום. אטנט כלולה בסל כקו טיפול מתקדם להפרעות קשב בילדים, לאחר מיצוי הטיפול בקו ראשון, ולמבוגרים יש את התרופה בשב"ץ.

חשוב לציין, שאטנט היא התרופה היחידה שרשומה בישראל לטיפול החל מגיל 3, באם המצב מצריך טיפול בגיל כה צעיר ורופא ממליץ על תרופה לקשב, בשונה מכל שאר התרופות שמאפשרות רק החל מגיל 6, כך שבטיפול בשאר התרופות מתחת לגיל 6 צריך בעיקרון טופס אישור יחודי.

אטנט, משך השפעה: כ"ג 12 שעות. צורת מתן התרופה: קפסולות. מינונים 10/20/30 מ"ג. התרופה הינה אטנט בשחרור מושהה, והיא מהווה פתרון לבחורים או לאלה שזקוקים למענה למשך יום שלם רציף. התאמת המינון מול אטנט רגיל הינה כפולה, כלומר 10 אטנט שווים כמו 5 אטנט בשחרור רגיל, וכן הלאה. בחלק מהקופות התרופה נקראת אמפטמין מיקס.

ויאנס, משך השפעה: כ"ג 12-13 שעות. צורת מתן התרופה: קפסולות. מינונים: 30/50/70 מ"ג. אחרי דיונים במשך השנים בוועדת סל התרופות, התרופה התקבלה השנה והיחל בסל הבריאות למבוגרים בגילאי 18-28 כקו ראשון, וילדים כקו שני אחרי נסיון במתילפנידט. התרופה תהיה זמינה במסגרת סל התרופות החל מהתאריך 1.7.2024 ולא רק בבטיחים המשלימים כפי שהיה עד עכשיו, מה שיוויל את העלויות בצורה משמעותית. הכנסת ויאנס לסל הבריאות היא בשורה משמעותית

ה
פ
ר
ע
י
ת

ה
פ
ר
ע
י
ת

ל
ר
י
ל
ל
ל
ל

זו יגמרו המריבות בנוגע ללקיחת הכדור לפני היציאה ללימודים, וכך התארגנות הבוקר תהיה קלה יותר. נקווה שתרופה זו תגיע בקרוב לישראל, אם כי קשה להאמין. כמו כן יש בארה"ב תרופות חדשות ממשפחת האמפטמין: דיניבל, אייביו, אדוינס, דקסרין. התרופות הללו אינן זמינות בישראל באופן רשמי, אך ניתן לרכוש אותן דרך טופס 29 ג'. תהליך זה כרוך בהגשת טופס לבית מרקחת פרטי המתמחה ביבוא אישי, קבלת אישור ממשד הבריאות ויבוא התרופה באופן אישי. תהליך זה מייקר משמעותית את רכישת התרופה, הן בשל עלות התרופה עצמה והן בשל עמלות בית המרקחת ועלויות משלוח. עם זאת חשוב לציין, שרוב האנשים מצליחים למצוא פתרון הולם מבין התרופות הזמינות בישראל. במצבים נדירים בלבד נדרש יבוא אישי של תרופות שאינן זמינות בארץ, כמו תרופות הנמכרות בארה"ב.

הסקירה הנוכחית ממוססת על מחקרים רבים ומדיקות שטח שנערכו על ידי רופאים, חוקרים ורוקחים. עם זאת חשוב לציין, כי תגובת כל אדם לתרופות היא אישית ומגוונת. בחלק מהתרופות קיימים מחקרים המציינים מודרי השפעה שונים, חשוב לזכור כי קצב פירוק התרופה מגוון משתנה בין אדם לאדם, ועל כן השפעתה עשויה להימשך זמן רב יותר או פחות אצל כל אחד. כל אדם הוא שונה ותגובתו לתרופה מושפעת מגורמים גופניים רבים.

ולסיים סקירת רשימת התרופות חשוב לזכור, כי אמנם כלנו

לקולטן אלפא 2' הפועלת על מערכת העצבים המרכזית ומשפיעה על יסות הפרשת ההורמון נוראדרנלין, ותורמת לשיפור תפקודי הקשב והריכוז. התרופה הוכחה כיעילה לטיפול בהפרעות יסות אצל אנשים עם הפרעות קשב וריכוז ושיפור תפקודי הקשב והריכוז, טיקים, וכן מתאימה כשיש קשיים נוספים לצד הקשב כגון חרדות. ניתן לישול גונפצין כטיפול יחיד או בשילוב עם תרופה ממריצה. התרופה משווקת במינון של 1 מ"ג בשחרור רגיל ובמינון של 1 עד 4 מ"ג בשחרור מושהה ER ואצל מבוגרים עד 7 מ"ג, וניתן לקחת אותה לפני השינה. יתרונות גונפצין: לוקח זמן עד שהתרופה מתחילה להשפיע, השפעתה היא לאורך 24 שעות, והיא יעילה גם אם ישנם קשיים נלווים להפרעת הקשב. התרופה עדיין אינה רשומה בישראל וניתן לרכוש את התרופה בבית מרקחת פרטי שנקרא שור-טבצניק באמצעות טופס 29. או בקופת חולים מאוחדת במינון 2 מ"ג.

תרופות פחות נפוצות

קלונדין – תרופה ליתר לחץ דם, עוזרת לטיקים ולהורדת אימפולסיביות והיפראקטיביות. התרופות אדרונקס וולבמרין הן נוגדות דיכאון, שיחגן וגם עוזרות בטיפול בהפרעות קשב וריכוז.

תרופות שלא רשומות בישראל:

יואנס **ל'עניסה** (שהיה זמין בישראל למשך תקופה). פוקלין בשחרור מיידי. **קוליבנט** הוא סירופ נוזלי, המשחרר באופן ממושך את החומר הפעיל למשך 12 שעות. **דישרנה** היא מדבקה הספוגה במתילפנידט. החומר נספג דרך העור למערכת הדם ופועל את פעולתו. בנוסף למחירה היקר מאוד של התרופה, חסרונה של המדבקה הוא בסיכון להתפתחות גירוי בעור. חסרון נוסף הוא, שפעילותה של המדבקה מתחילה לרוב להשפיע רק בחלוף שעותיים, ומשפיעה למשך 12 שעות. לעתים יש צורך להעיר את הילד מוקדם בבוקר כדי להדביק לו את המדבקה ולאפשר ריכוז בשעות הבוקר. הסרת המדבקה תוביל להפסקת השפעתה כעבור שעה עד שעותיים. **מידיים** – תרופת אמפטמין חרשה ומעניינת. טווח השפעה ל-16 שעות. משפרת תפקוד במצבים של ADHD וגם עוזרת להפרעות שינה, בשונה מתרופות קלאסיות. מעניין לציין, שלאחרונה אושרה בארה"ב תרופה בשם Jomay PM והיא נמכרת כבר בארה"ב. החידוש של התרופה הוא מנגנון מיוחד לשחרור איטי. את התרופה לוקחים כלילה לפני השינה (!) והיא מתחילה להתפרק (במעני הגס) ולהשפיע רק בשעות הבוקר, השפעה שנמשכת כל שעות היום. נכראה שעם אישורה של תרופה

רוצים את התרופה הכי חדשה? הכי יקרה, הכי מתקדמת, אבל האם היא באמת הכי טובה? ממש כמו באוכל, לכל אחד יש את הטעם שלו, ומה שטעים לאחד לא בהכרח יהיה טעים לאחר. התאמת תרופה להפרעת קשב וריכוז היא כמו מציאת זוג נעליים מושלם: צריך למדוד, להתנסו, ולפעמים אפילו להחליף כמה זוגות עד שמוצאים את הזוג המושלם. אם היתה תרופה אחת שרק היא היתה הכי מוצלחת, כל שאר החברות היו פושטות רגל... כי בתחום הזה אין מושג כזה תרופה הכי טובה, משום שלכל אחד מתאים משהו אחר. עולם התרופות להפרעת קשב וריכוז הוא כמו ג'ונגל: יש בו המון אפשרויות, אבל צריך לדעת איך לנווט בו כדי למצוא את הדרך הנכונה. אז אל תרוצו אחר הטרנדים ותתייעצו עם הרופא המטפל כדי למצוא את התרופה המתאימה לכם כמו כפפה ליד. כשם שפרצופיהם אינם שווים, כך תרופותיהם אינן שוות...

תרופות גנריות

בשנים האחרונות נכנסו לשוק התרופות להפרעת קשב תרופות גנריות רבות, ואנשים רוצים לדעת מהי המשמעות של תרופה גנרית ולמה עושים זאת, ולכן ניהוד לכך כמה מילים כדי להבין את המושג של תרופות גנריות וההשלכות שלהן.

מוכן לכל, שפיתוח תרופה חדשה הוא תהליך מורכב וארוך, הרושש השקעה עצומה של זמן, מאמץ וכסף. חברות תרופות משקיעות שנים רבות במחקר ובפיתוח, בבדיקות קליניות ובהליכי אישור, עד שתורופה החדשה מגיעה לשוק. כדי לאפשר לחברות תרופות להחזיר את ההשקעה העצומה ולעודד פיתוח תרופות חדשות, מוגנות תרופות חדשות כפטנט לתקופה של מספר שנים. אך עם פקיעת הפטנט, חברות תרופות אחרות רשאיות לייצר ולשווק תרופות המכילות את אותו החומר הפעיל כמו תרופת המקור. תרופות אלו נקראות 'תרופות גנריות'. חשוב לדעת, שתורפות המקור ותורפות גנריות מכילות אותו חומר פעיל ובאותו הריכוז. רשויות רגולטוריות כמו משרד הבריאות, ה-FDA האמריקאי, ומשרד הבריאות בישראל מאשרים תרופות גנריות לשיווק בתנאי שמדובר באותו החומר הפעיל, באותו החוזק ובקצב ספיגה דומה לזה של תרופת המקור. לכן תרופה גנרית נחשבת לטובה וליעילה בדיוק כמו תרופת המקור.

עם זאת, יתכנו הבדלים בין תרופות גנריות שונות ותרופת המקור. ההבדלים יכולים להיות ברשימת החומרים הלא פעילים (כלומר בחומר הכימי ומדריך את הכדור, למשל במקום חומרים של קמח חיטה יכול להיות חומר של קמח תירס וכדומה) או בצורת התרופה (למשל, כמסה במקום טבליה, או הבדלים שונים בין טבליות – בגודל, בצבע ובצורה). כמו כן יתכן שוני בצפייה של הטבליות או בטעם שלהן. הבדלים יכולים להיות גם בין האריזיה של תרופת המקור לאריזיות של התרופות הגנריות השונות, בגודל, בצבע וכדומה.

מבחינת רוב המטופלים תרופה גנרית פועלת בדיוק כמו תרופת המקור. למשל, תרופות גנריות להפחתת כולסטרול מפחיתות אותו באותה מידה כמו תרופת המקור, ולא רואים הבדלים (בבדיקות דם) בין תרופת מקור לתרופה גנרית בנוגע לאיזון הכולסטרול.

עם זאת, לעיתים קורה שמטופלים מעטים מדווחים על הבדלים בין תרופה גנרית לתרופת המקור. יתכן שיש לכך סיבה פסיכולוגית (למשל, קושי להסתגל לשינוי מהמוכר והידוע), ויתכן שאכן יש לזה סיבות אובייקטיביות (למשל, הבדלים בחומרים הלא פעילים שבתרופות השונות) אך זה פחות נפוץ.

בכל אופן, עובדה היא, שישנם מטופלים שאינם יכולים להתרגל לתרופות גנריות לאחר שהיו מטופלים בתרופת מקור, אך ישנם גם ספורים הפוכים, שבהם המטופלים דווקא מסתדרים יותר טוב עם התרופות הגנריות בהשוואה לתרופות המקור.

תרופות חדשות שיוצאות לשוק (תרופות מקור) הן לרוב יקרות מאוד. הסיבות לכך ברורות: עלות הפיתוח שלהן גבוהה מאוד, ומשך הבלעדיית של היצרנית מוגבל למדי: לרוב בין 7 ל-12 שנים (תוקף הפטנט הוא לרוב 20 שנים, אבל השעון מתחיל לקתק עם ירישום התרופה, וזה קורה עוד לפני שמתחילים הניסויים הקליניים. המשמעות: חולפת כמה שנים בין הנישום התרופה לייצאה לשוק).

המבחן עלול לפספס אותם. סגוליות: 100% סגוליות פירושו שאף אדם בריא לא יאובחן בטעות כחולה. במבחן מוקסו, עם 86% סגוליות, 14 מתוך 100 אנשים שלא סובלים מהפרעת קשב יאובחנו בטעות כסובלים מהפרעה.

חשוב לציין, שרמת הדיוק של מבדק המוקסו גבוהה במיוחד בכל הנוגע לאבחנה בין קשב תקין לקשב לקוי. עם זאת, רמת הדיוק באבחנה בין תת-הקטגוריות של הפרעות קשב (קשב, אימפולסיביות, היפראקטיביות ותזמון) פחותה יחסית. לכן, גם אם נמצאה חריגה באחד המדדים, גם אם מדובר במדד התזמון, זה כבר מהווה לפי המבדק אינדיקציה להפרעת קשב!

יתרון נוסף של מבחן מוקסו הוא, שניתן לבצע אותו מכל מחשב, ללא צורך להמתין לתורים. עם זאת, חשוב להתייעץ עם הרופא והמאבחן לאחר ביצוע המבחן, כדי לוודא שהתוצאות אכן משקפות את התפקוד של הילד.

במצבים מורכבים יותר, בהם קיימת אי בהירות לגבי גורמי הקושי של ילד, יש חשש שגורמים רגשיים, לימודיים או אחרים משפיעים על תפקודו, ניתן לפנות לאבחון מעמיק יותר ואז ניתן לפנות גם למכוני פרטים, כגון למאבנים ידקטיים שממקווים בהערכת קשיי למידה ולקיומם למידה, או לפסיכולוגים, עו"סים או פסיכיאטרים שבודקים היבטים רגשיים, התנהגותיים וקוגניטיביים.

אבחון מקיף יאפשר זיהוי מדויק של הגורמים לקשיי הילד, בניית תוכנית טיפול מותאמת אישית, ומתן תמיכה וטיפול להורים ולצוות ההינכו.

בחירת מסלול האבחון תלויה במורכבות המצב ובצרכים של הילד והמשפחה. במצבים פשוטים וקלאסיים, כגון אם קיימת תמונה קלינית ברורה של הפרעות קשב וריכוז, ניתן לקבל מענה בקופות החולים וחבל לבזבז כספים לחינם ולחכות זמן רב לתורים.

לסיים, נהדרד שוב ונאמרי: תרופות נחנות אך ורק בידי רופאים המוסמכים לכך. המידע המוצג בכמהה זו נועד להרחבת הידע בלבד ואינו מהווה תחליף לייעוץ רפואי מקצועי. התאמת סוג התרופה היא תהליך אישי, וכל אדם מגיב אחרת לתרופות. לכן יש צורך במיומנות ובסבלנות כדי למצוא את התרופה המתאימה והמינון הנכון. התהליך עשוי לקחת זמן, ויתכן שתצטרכו לנסות מספר תרופות עד שתמצאו את התרופה שעובדת עבורכם. חשוב להיות סבלניים ולשתף פעולה עם הרופא לאורך כל התהליך, ועם התמדה ועקביות תגיעו לפתרון מותאם בס"ד.

ברגע שפג תוקף הפטנט ומתחיל שיווקן של התרופות הגנריות, גורמת התחרות בין חברות התרופות לירידה במחירים הן של התרופות הגנריות והן של תרופת המקור. החברה הישראלית 'טבע תעשיות פרמצבטיקות' נחשבת ליצרנית התרופות הגנריות הגדולה בעולם, וכן הם כרגע אלו שגם ייצרו את תרופת הלידקס, שהיא גנרית לתכשיר המוכר ויואנס, שתיכנס לסל בתאריך 01.07.2024.

לאור העובדה שמערכות בריאות בכל העולם מתמודדות עם הוצאות כבדות, הרי שיווקן של תרופות גנריות מסייע להן להפחית הוצאות בלי להתפשר על איכות הטיפול.

אבחון הפרעת קשב

אבחון הפרעת קשב וריכוז אצל ילדים מחייב בדיקה על ידי איש מקצוע רפואי מומחה בתחום. בין הגורמים המוסמכים לאבחון נמצאים: מומחה בנורולוגיה לילדים והתפתחות הילד, פסיכיאטר לילדים ונוער, ניוורולוג או פסיכיאטר של מבוגרים, ורופא התפתחות.

לאור הביקוש הגבוה והקושי בזמינות תורים בקופות החולים, משרד הבריאות מכשיר בשנים האחרונות רופאי ילדים בקורס יחודי המאפשר להם לאבחן ולטפל בהפרעת קשב. פתרון זה מפחית את העומס ומאפשר קבלת תורים מהירים יותר.

במצבים קלאסיים, כאשר ההורים מבחינים בילד חולמני ומוסח, וצוות התינון גם מדווח על התנהגות דומה, ניתן לפנות לרופאי ילדים אלה, ואז ניתן לחסוך את הצורך באבחון פרטי ויקר. לעיתים, רופאי ילדים ימליצו על ביצוע מבחן ממוחשב בשם 'מוקסו', המסיע באבחון הפרעת קשב.

רבים תוהים האם מבחן ממוחשב כמו מוקסו יכול לזהות ולטעם באבחון הפרעת קשב וריכוז. חשוב להדגיש, כי מחקרים רבים נערכו אודות אודות המבחן הראו תוצאות מרשימות, אך עדיין ההמלצה המקצועית של משרד הבריאות היא להשתמש בו ככלי עזר לאבחון מקצועי על ידי איש מקצוע, ולא להסתמך עליו באופן בלעדי.

לכן, שילוב של בדיקת רופא מומחה בקשב בשילוב עם מבחן מוקסו יכול להוות צעד נכון. במחקרים רבים נמצא, שמבחן מוקסו ציג 90% רגישות ו-86% סגוליות. רגישות: 100% רגישות פירושו שכל האנשים החולים במחלה יאובחנו באמצעות הבדיקה. במבחן מוקסו, עם 90% רגישות, 90% מהאנשים הסובלים מהפרעת קשב יזוהו על ידי המבחן ויאובחנו, בעוד 10% לא יזוהו

מפת הדרכים לתרופות להפרעת קשב וריכוז

חומר פעיל	תרופת מקור	תרופות גנריות	צורת מתן	מינון	גודל המנה ליחידת זמן (בהשוואה לרגיל)	טווח השפעה	צורת הלקיחה	תחילת השפעה (משוער בדקות)
מתילפנידאט	ריטלין "רגיל"	רפנידאט	טבליה	10 מ"ג	10 מ"ג	4 שעות	ניתן לחתוך או לרסק.	20-15
	ריטלין SR	רוביפן SR	טבליה	20 מ"ג	8 מ"ג	6-8 שעות	אסור לשבור או לרסק. תרופה זו הינה התרופה היחידה להפרעת קשב שיש לקחת אותה עם אוכל. יש קשיים בזמינות התרופה בישראל.	180-30
	ריטלין LA	רפנידאט LA ריאבניר LA	קפסולה	10 מ"ג	4 מ"ג	8 שעות	ניתן לפתוח את הקפסולה ולפזר את הגרגרים במשקה או במעדן. אסור לרסק את הגרגרים או לשים במים חמים.	110-30
				20 מ"ג	8 מ"ג			
				30 מ"ג	12 מ"ג			
				40 מ"ג	16 מ"ג			
	קונצרטה	פנידין סנדוז תרופן מתילפנידאט-טבע	טבליה	18 מ"ג	5 מ"ג	12 שעות	קונצרטה אסור לחתוך או לשבור. פנידין ניתן לחצות את הטבליה, אין ללעוס או לכתוש את הטבליה, למעט פנידין מינון 18 מ"ג שאין לחצות.	60-30
				27 מ"ג	7.5 מ"ג			
				36 מ"ג	10 מ"ג			
	פוקלין XR	מטדקס XR מיקודין	קפסולה	5* מ"ג	5 מ"ג	10-8 שעות	ניתן לפתוח את הקפסולה ולפזר את הגרגרים במשקה או במעדן. אסור לרסק את הגרגרים או לשים במים חמים.	110-30
10 מ"ג				10 מ"ג				
15 מ"ג				15 מ"ג				
20 מ"ג				20 מ"ג				
40* מ"ג				30 מ"ג				
אדרל	אטנט	טבליה	5* מ"ג	דומה ל- 10 מ"ג ריטלין	5-6 שעות	ניתן לחתוך או לרסק.	60-30	
			10 מ"ג	דומה ל- 20 מ"ג ריטלין				
			15* מ"ג	דומה ל- 30 מ"ג ריטלין				
			20 מ"ג	דומה ל- 40 מ"ג ריטלין				
			25* מ"ג	דומה ל- 50 מ"ג ריטלין				
			30 מ"ג	דומה ל- 60 מ"ג ריטלין				
אדרל XR	אטנט XR אמפטמין מיקס	קפסולה	5* מ"ג	2.5 מ"ג אטנט	12 שעות	ניתן לפתוח את הקפסולה ולפזר את הגרגרים במשקה או במעדן. אסור לרסק את הגרגרים או לשים במים חמים.	60-30	
			10 מ"ג	5 מ"ג אטנט				
			15* מ"ג	7.5 מ"ג אטנט				
			20 מ"ג	10 מ"ג אטנט				
			25* מ"ג	12.5 מ"ג אטנט				
			30 מ"ג	15 מ"ג אטנט				
יוואנס	ליסדקס טבע ליסקא א.ס.קיי	קפסולה	30 מ"ג	10 מ"ג אטנט	12-13 שעות	ניתן להמיס את תוכן הקפסולה במים (גם במים חמים) ולשתות את הנוזל.	90-45	
			40* מ"ג	12.5 מ"ג אטנט				
			50 מ"ג	15 מ"ג אטנט				
			60* מ"ג	20 מ"ג אטנט				
			70 מ"ג	30 מ"ג אטנט				
סטרטרה	אטומיק	טבליה / קפסולה / תמיסה	10 מ"ג	מתחילים ליטול את התרופה במינון של 0.5 מ"ג לכל קילו (בערך), ועולים בהדרגה עד ל-1.2 מ"ג לקילו (בערך). (תחילת ההשפעה עשויה להימשך שבוע אחד וייתכן שהשפעה מלאה לא תיראה עד 4 שבועות).	24 שעות	סטרטרה; בעיקרון החברה ממליצה לא לפתוח את הקפסולה, אטומיק ניתן לחצות את הטבליה אך החברה ממליצה לא לכתוש. סטרטרה גם קיים כתמיסה לשתיה - STRATTERA 4 mg/ml יש לקחת אותו יום יום קבוע.	4-1 שבועות	
			18 מ"ג					
			25 מ"ג					
			40 מ"ג					
			60 מ"ג					
			80 מ"ג					
אלפא-2 אגוניסט	גואנפצין ER	אינטוניב	טבליה	מ-1 עד 7 מ"ג	מתחילים במינון של 1 מ"ג ולהעלות מינון ב 1 מ"ג מידי שבוע בהתאם להוראות הרופא. מינון המטרה הוא 0.05 - 0.12 מ"ג לקילו ליום. מינון מירבי 7 מ"ג ולילדים 4 מ"ג.	24 שעות	אסור לחתוך או לשבור. גואנפצין ER (ניתן לקנות בבית מרקחת שור טבצ'ניק. החל מ-2 מ"ג ומעלה ניתן לקנות בקופ"ח מאוחדת).	2-1 שבועות

תרופות שניתן להשיג רק ביבוא אישי עם טופס 29 ג' (בבית מרקחת שור טבצ'ניק): יואנס ללעיסה. גואנפצין רגיל. קוליבנט - סירופ. דייטרנה מדבקות (מאד יקרות). פוקלין רגיל. תרופות פחות נפוצות: קלונדין, אדרונקס, וולבטרין. תרופות שיש רק בארה"ב: דיניבל, אייבוי, אדזינס, JORNAY PM, דסקרין, מייסד.

* סימן זה מצביע על מינון שכבר רשום בישראל אך עדיין לא זמין בבתי המרקחת.